

Afgansk efterklokhet

Nedräkningen för Förenta staternas genom tiderna längsta krig har börjat. Obama meddelade i somras att hans regering minskar sina trupper i Afghanistan från runt 90 000 till 60 000 man fram till sommaren 2012. Motsvarande signaler har kommit även från de andra länderna som har deltagit på ett hörn i de ”fredstvingande” operationerna i landet.

Den officiella förklaringen till reträtten är att det militära uppdraget börjar vara slutfört. Tiden är nu inne för afghanerna själv att ta militär kontroll över sitt land. Närmare sanningen är helt uppenbart att Förenta staternas skenande underskott kräver drastiska nedskärningar i supermaktens försvarsbudget. En massa problem förblir olösta i Afghanistan. Men symptomatiskt nog kretsar den atlantiska säkerhetsdebatten i dag snarast kring frågan hur detta snöpliga avsked ska återverka på Förenta staternas stormaktspolitik på långsikt.

Allt detta påminner inte så litet om den diskussion som redan en längre tid har förts om det föregående kriget i Afghanistan. Faktum är att Sovjetunionens invasionskrig varade lika länge (1979–1989) och i många avseende eskalerade till en öppen konflikt genom en lika invecklad händelseprocess som amerikanernas fälttåg. Två år efter att Michail Gorbatjov hade dragit sina trupper ur Afghanistan kollapsade sovjetimperiet. Mången drog härav slutsatsen att marschen till Kabul var en central orsak till sammanbrottet.

Ny rysk och amerikansk forskning visar dock att så inte var fallet. Äventyret i Afghanistan var varken i ekonomisk eller militärt avseenden en speciellt tung börda att bära för Sovjetunionen. Den svåraste biten för partiledarskapet i Moskva blev i stället krigets växande impopularitet. Värnpliktsoldaternas anhöriga protesterade allt ljudligare och när Gorbatjov fick makten 1985 låg det i hans intresse att ge stor uppmärksamhet åt denna kritik. Protesterna hjälpte honom att fösa bort partitoppens gamla garde. Och de hjärtskärande vädjandena gav legitimitet åt hans beslut att dra sig ur hela härvan.

Även finska historiker har visat intresse för detta underkapitel i den ryska krigshistorien. Pertti Luntinen sammanfattar händelseförloppet i sitt magnum opus *Sota Venäjällä – Venäjä sodassa* (2008). I våras publicerade docent Markku Kulomaa en ingående helhetsanalys av kriget i verket *Punaisen Afhanistanin puolesta 1979–1989*. Hans slutsatser är väsentligen i samklang med den internationella forskningen.

Framgångsrika gerillakrig är ju något som vi finländare har skäl att uppmärksamma. Denna konkreta dimension av den sovjetiska invasionen uppmärksammas också av Salomaa. Undersökningen inleds med en detaljerad beskrivning av de afghanska natur- och terrängförhållandena, som med önskvärd tydlighet visar hur omöjligt det är för en invasionsarmé att behålla kontrollen över Afghanistan.

Tänk om Georg W. Bush hade kunnat bekanta sig med Salomaas bok innan han gav order att invadera Afghanistan. Nåja, detta är nog inget annat än en afgansk efterklokhet.